SYSTÉM MONITOROVÁNÍ ČINNOSTI A ROZVOJE ÚSTAVU SOCIÁLNÍ PRÁCE ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTY JIHOČESKÉ UNIVERZITY V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

System of monitoring activities and development of the Institute of Social Work of the Faculty of Health and Social Studies, University of South Bohemia in České Budějovice

11: 375–380, 2009
ISSN 1212-4117

Radka Prokešová¹, Magdalena Drábová (Čapková)²

¹Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, katedra právních oborů, řízení a ekonomiky

¹Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Ekonomická fakulta, katedra strukturální politiky EU a rozvoje venkova

²Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, katedra klinických oborů

²Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, Ústav sociální práce

Summary

The article is focused on the compilation of a method of monitoring indicators, with the help of which it would be possible to monitor and evaluate the activity and development of the Institute of Social Work (henceforth the ISW) and its parts – individual research regions and their centres.

The main target is the preparation of the method of establishing monitoring indicators, which could be used for monitoring and evaluating the activity and development of the ISW and its parts – individual research areas and their centres,

Based on the method established, it would be possible to monitor the ISW in the field of human sources, financing, results achieved, outputs and impacts of the activity, not only at a level of the institute but also at levels of research areas and their centres.

The method is based on a preceding data analysis, which resulted from the analysis of the documentation of selected projects solved within the framework of ISW research regions and their centres by the date of 1. 1. 2007. The method corresponds with a database system proposal, which will serve for recording data necessary for the ISW activity.

For the ISW of the Faculty of Health and Social Studies, University of South Bohemia, the “Method of ISW monitoring” was prepared, and particular indicators of the input, output, result and impact were defined based on the criteria specified. The larger number of monitoring indicators (inputs, outputs, results and impacts) is based on the ISW organizational structure and functioning and it assumes that at the lowest level, i.e. for individual activities or projects, it will not be possible to enter all the proposed monitoring indicators, but only those, which are relevant for the given activity/project. The aggregation of the indicators is based on levels of the organizational structure and it will be implemented at a level of centres, research regions and whole ISW based on the ISW organizational level.

Key words: project – monitoring – research area – centre – clinical working site

Souhrn

Článek je zaměřen na tvorbu metodiky monitorovacích indikátorů, pomocí kterých by bylo možno sledovat a hodnotit činnost a rozvoj Ústavu sociální práce (dále jen ÚSP) a jeho částí – jednotlivých výzkumných oblastí a jejich center.

Hlavním cílem je příprava metodiky tvorby monitorovacích indikátorů, pomocí kterých by bylo možno sledovat a hodnotit činnost a rozvoj ÚSP a jeho částí – jednotlivých výzkumných oblastí a jejich center.

Na základě vytvořené metodiky by bylo možno monitorovat ÚSP v oblasti personálního obsazení, financování, dosažených výsledků, výstupů a dopadů činnosti a nejen na úrovni ústavu, ale taktéž na úrovni výzkumných oblastí a jejich center.

Metodika vychází z předchozí analýzy dat, která spočívala v analýze dokumentace vybraných projektů řešených v rámci výzkumných oblastí ÚSP a jejich center k 1. 1. 2007. Metodika koresponduje s návrhem databázového systému, který bude sloužit k zaznamenávání dat potřebných pro činnost ÚSP.

Pro ÚSP ZSF JU byla připravena „Metodika monitorování ÚSP“ a na základě vyspecifikovaných kritérií byly definovány jednotlivé indikátory vstupu, výstupu, výsledku a dopadu. Větší počet monitorovacích indikátorů (vstupů, výstupů, výsledků a dopadů) vychází z organizační struktury a fungování ÚSP a předpokládá, že na nejnižší úrovni, tj. pro jednotlivé aktivity či projekty nebude možno vyplnit všechny navržené monitorovací indikátory, ale pouze ty, které jsou k dané aktivitě/projektu relevantní. Agregace indikátorů vychází z úrovně organizační struktury a bude probíhat na úrovni center, výzkumných oblastí a celého ÚSP dle organizační úrovně ÚSP.

Klíčová slova: projekt – monitoring – výzkumná oblast – centrum – klinické pracoviště

ÚVOD

Ústav sociální práce ZSF JU existuje již od roku 1998. V roce 2007 došlo k organizační změně a ÚSP byl vyčleněn z katedry supervize a odborné praxe ZSF JU a byl zařazen do organizační struktury ZSF JU jako samostatné pracoviště na úrovni katedry.

Hlavní náplní činnosti ÚSP je sociální práce v terénu, tzn. realizace praktických aktivit ve vztahu k různým cílovým skupinám klientů. Ústav je tvořen jednotlivými centry, která mají různé odborné zaměření, jedná se například o Centrum canisterapie (provádění terapie prostřednictvím psa), Centrum rozvojové spolupráce a humanitární pomoci, Středisko prevence úrazů (prevence úrazů, otrav a násilí), Centrum prevence civilizačních chorob, Centrum pro seniory PATUP (trénování paměti seniorů, odborné konzultace a poradenství pro pečující o osoby s Alzheimerovou chorobou a Parkinsonovou chorobou), Pět P (dobrovolnický program zajišťující smysluplné trávení volného času dětí a mládeže ze sociálně znevýhodněného prostředí, případně jedinců s postižením), Centrum prevence civilizačních chorob a další.

Součástí aktivit center ÚSP jsou další činnosti jako zajištění podkladů pro aplikovaný výzkum, publikační činnost, osvětová a vzdělávací činnost, organizace víkendových aktivit, případně letních canisterapeutických táborů pro děti s postižením apod. Hlavním přínosem ÚSP

pro ZSF JU je praktická realizace sociální práce a funkce ÚSP jako klinického pracoviště pro realizaci praxí studentů všech forem studia zdravotně sociálních oborů na ZSF JU (jedná se zejména o obory: Rehabilitační-psychosociální péče o postižené děti, dospělé a staré osoby, Prevence a rehabilitace sociální patologie, Ochrana veřejného zdraví).

Pro rozvoj Ústavu sociální práce Zdravotně sociální fakulty JU, zejména ve smyslu klinického pracoviště a zároveň pracoviště vytvářejícího podklady pro aplikovaný výzkum, je nezbytné sjednocení a zprůhlednění výstupů činnosti jednotlivých center a zajištění možnosti využití informací a výsledků činnosti vzájemně mezi jednotlivými centry ÚSP.

V současné době není koncepčně a manažersky zajištěno fungování ÚSP a v souvislosti s touto skutečností nelze využívat celý potenciál jednotlivých center pro realizaci odborné praxe studentů včetně externí supervize v takovém rozsahu, v jakém by to koncepční řešení strategie rozvoje ÚSP mohla umožňovat (Kahoun et al., 2003; Molek, 2009).

Dosud neexistovala metodika ÚSP, na základě které by bylo možno sledovat rozvoj ÚSP v oblasti personálního obsazení, financování, dosažených výsledků, výstupů a dopadů činnosti nejen na úrovni ústavu, ale taktéž na úrovni výzkumných oblastí a jejich center.

Tato metodika byla vytvořena v rámci realizace rozvojového projektu „Ústav sociální práce – koncepce rozvoje“ č. číslo RP 09 6/8, který ZSF JU realizuje v období leden–prosinec 2009.

CÍLE

Hlavním cílem byla příprava metodiky tvorby monitorovacích indikátorů, pomocí kterých by bylo možno sledovat a hodnotit činnost a rozvoj ÚSP a jeho částí – jednotlivých výzkumných oblastí a jejich center.

Dílčí cíle:

- 1) Definovat indikátory pro monitorování vstupů činnosti ÚSP
- 2) Definovat indikátory pro monitorování výstupů činnosti ÚSP
- 3) Definovat indikátory pro monitorování výsledků činnosti ÚSP
- 4) Definovat indikátory pro monitorování dopadů činnosti ÚSP

METODIKA

Pojem monitoring představuje systém sledování podporovaných projektů, způsoby a metody sběru dat. Zahnuje sledování všech aspektů projektu, tj. věcnou (průběh realizace a dosahování stanovených cílů) i finanční stránku (využívání přidělených finančních prostředků). Data získaná průběžným monitoringem projektů jsou následně zpracována v procesu hodnocení (evaluace). Ta představuje finální vyhodnocení dosažených výsledků ve srovnání s výchozím záměrem a stanovenými cíli (Hrabánková, Moudrý, Štys, 2007; Hrabánková, 2000).

Monitorovací indikátor je ukazatel, který má předem stanovenou svoji vstupní a výstupní formu a věcnou náplň a provádí hodnocení úspěšnosti projektu od jeho založení, přes realizaci až po konečné hodnocení účinnosti vytčených cílů. Stanovený indikátor musíme najít ve stejné formě a věcném obsahu po celou dobu existence projektu (Hrabánková, 2000).

Metodika monitorování činnosti a rozvoje je určena pro Ústav sociální práce ZSF JU tvořeného výzkumnými oblastmi, centry a projekty řešenými v rámci ÚSP ZSF JU k 1. 1. 2007. Metodika vychází z předchozí analýzy dat, která spočívala v analýze dokumentace vybraných projektů řešených v rámci výzkumných oblastí ÚSP a jejich center k 1. 1. 2007 (Projektová dokumentace projektů ÚSP ZSF JU).

Zdroji informací potřebných k provedení

analýzy byly u projektů výzkumného souboru např. anotace projektů, rozpočty projektů, ukazatele výsledků a výstupů a další projektová dokumentace. Dalšími zdroji informací vedle projektových dokumentací analyzovaných projektů byly informace získané od řešitelů a odborných garantů projektů, pracovníků oddělení vědy a výzkumu ZSF JU, pracovníků ekonomického oddělení ZSF JU. Metodika koresponduje s návrhem databázového systému, který bude sloužit k zaznamenávání dat potřebných pro činnost ÚSP.

Postup při tvorbě metodiky

1. Byly definovány jednotné principy tvorby monitorovacích indikátorů ÚSP:
 - transparentnost
 - relevantnost
 - užitečnost
 - udržitelnost
 - účinnost
 - efektivita
 - výkonnost
 - agregovatelnost
 - dostupnost
2. Bylo deklarováno schéma konstrukce indikátoru (Hrabánková, 2000)

Kód	Typ ukazatele	Definice	Jednotka měření	Časový limit realizace
-----	---------------	----------	-----------------	------------------------

3. Byly specifikovány oblasti monitorování:
 - Lidské zdroje
 - Finanční zdroje
 - Aktivita výzkumných oblastí/center/projektů
4. Indikátory budou definovány na úrovni projektů a dále agregovány na vyšší úrovni dle struktury ÚSP, tj.:
 - aktivita/projekt – centrum – výzkumná oblast – ÚSP
5. Na základě „Metodiky zavádění výsledků výzkumu do praxe s podporou fondů EU“ (vytvořenou v rámci projektu OP RLZ CZ.04.1.03/3.2.15.1/0143) (Hrabánková, Moudrý, Štys, 2007) a Metodiky hodnocení výzkumu a vývoje a jejich výsledků v roce 2007 (a její pozdější aktualizace) byly vybrá-

ny a definovány monitorovací indikátory pro monitoring:

- a. vstupů
- b. výstupů
- c. výsledků
- d. dopadů

korespondující s návrhem budoucího databázového systému ÚSP ZSF JU.

Výzkumný soubor

Výzkumný soubor byl tvořen výzkumnými oblastmi, centry a projekty řešenými v rámci ÚSP ZSF JU k 1. 1. 2007.

Cílová skupina

Metodika je určena pro vedení ZSF JU a dále pro pracovníky, kteří sledují činnost a rozvoj ÚSP, jako např. vedoucí center, výzkumných oblastí, ÚSP, pracovníky vědy a výzkumu.

VÝSLEDKY

Byla připravena metodika monitorovacích indikátorů, pomocí kterých by bylo možno sledovat a hodnotit činnost a rozvoj ÚSP a jeho částí – jednotlivých výzkumných oblastí a jejich center.

- a) Byly definovány indikátory pro monitorování vstupů činnosti ÚSP.
- b) Byly definovány indikátory pro monitorování výstupů činnosti ÚSP.
- c) Byly definovány indikátory pro monitorování výsledků činnosti ÚSP.
- d) Byly definovány indikátory pro monitorování dopadů činnosti ÚSP.

Indikátory pro monitorování vstupů činnosti ÚSP

1. Počet pracovníků

1.1 Počet pracovníků s pracovním úvazkem

1.1.1 Počet pracovníků s pracovním úvazkem na katedrách

1.1.2 Počet pracovníků s pracovním úvazkem na ÚSP

1.1.3 Počet pracovníků s pracovním úvazkem na centru/aktivitě/projektu

1.2 Počet pracovníků s DPČ

1.3 Počet pracovníků s DPP

1.4 Počet doktorandů v prezenční formě studia (Ph.D.)

1.4.1.1 Počet doktorandů s pracovním úvazkem na katedře

1.4.1.2 Počet doktorandů s pracovním úvazkem na ÚSP

1.4.1.3 Počet doktorandů s pracovním úvazkem na centru/aktivitě/projektu

1.4.2 Počet doktorandů s DPČ

1.4.3 Počet doktorandů s DPP

1.4.4 Počet doktorandů se stipendiem (jiným než Ph.D.)

1.5 Počet dobrovolníků

2. Počet studentů odborné praxe

2.1 Počet studentů přihlášených na odbornou praxi

3. Financování

3.1 Rozpočet ZSF JU

3.2 Grantový projekt

3.2.1 Grantový projekt ZSF JU

3.2.2 Grantový projekt JU

3.2.3 Grantový projekt externí

3.2.3.1 Grantový projekt externí FRVŠ

3.2.3.2 Grantový projekt externí GAČR

3.2.3.3 Grantový projekt externí IGA

3.2.3.4 Grantový projekt externí EU

3.2.3.5 Grantový projekt externí JČK

3.2.3.6 Grantový projekt externí Nadační fondy

3.2.3.7 Grantový projekt externí Rozvojový projekt

3.2.3.8 Grantový projekt externí DP MZ ČR

3.2.3.9 Grantový projekt externí DP MŠMT ČR

3.2.3.10 Grantový projekt externí DP MPSV ČR

3.2.3.11 Grantový projekt externí DP MZ ČR

3.2.3.12 Grantový projekt externí jiné zdroje

Indikátory pro monitorování výstupů činnosti ÚSP

4.1 Počet realizovaných konferencí

4.2 Počet realizovaných vzdělávacích aktivit

4.3 Počet realizovaných volnočasových aktivit

4.4 Počet publikačních výstupů

4.4.1 Počet článků v impaktovaném časopise

4.4.2 Počet článků v recenzovaném časopise

4.4.3 Počet odborných knih

4.4.4 Počet samostatných kapitol v odborné knize

4.4.5 Počet článků ve sborníku

4.5 Počet realizovaných preventivních aktivit

4.6 Počet realizovaných výzkumných aktivit

4.7 Počet realizovaných odborných praxí studentů

Indikátory pro monitorování výsledků činnosti ÚSP

5.1 Počet podaných žádostí o spolufinancování projektu

5.1.1 Počet úspěšných žádostí o spolufinancování projektu

5.1.2 Počet neúspěšných žádostí o spolufinancování projektu

5.2 Počet realizovaných projektů

5.2.1 Počet realizovaných krátkodobých projektů

5.2.2 Počet realizovaných dlouhodobých projektů

5.3 Počet realizovaných projektů s aktivitami

- 5.3.1 Počet realizovaných projektů s aktivitou konference
- 5.3.2 Počet realizovaných projektů s aktivitou vzdělávání
- 5.3.3 Počet realizovaných projektů s volnočasovými aktivitami
- 5.3.4 Počet realizovaných projektů s publikačními aktivitami
- 5.3.5 Počet realizovaných projektů s terapeutickými aktivitami
- 5.3.6 Počet realizovaných projektů s preventivními aktivitami
- 5.3.7 Počet realizovaných projektů s výzkumnými aktivitami

5.4 Počet klientů

- 5.4.1 Počet klientů vzdělávání
- 5.4.2 Počet klientů volnočasových aktivit
- 5.4.3 Počet klientů terapeutických aktivit
- 5.4.4 Počet klientů preventivních aktivit

5.5 Výdaje na řešení projektů

- 5.5.1 Výdaje na řešení projektů celkem
- 5.5.2 Výdaje na řešení projektů ze státního rozpočtu

Indikátory pro monitorování dopadů činnosti ÚSP**6.1 Zvýšení úspěšnosti žádostí o spolufinancování projektu****6.2 Zvýšení finanční spoluúčasti projektů mimo finanční zdroje ZSF**

- 6.2.1 Zvýšení finanční spoluúčasti projektů FRVŠ
- 6.2.2 Zvýšení finanční spoluúčasti projektů GAČR
- 6.2.3 Zvýšení finanční spoluúčasti projektů IGA
- 6.2.4 Zvýšení finanční spoluúčasti projektů EU
- 6.2.5 Zvýšení finanční spoluúčasti projektů JČK
- 6.2.6 Zvýšení finanční spoluúčasti projektů Nadačních fondů
- 6.2.7 Zvýšení finanční spoluúčasti Rozvojových projektů
- 6.2.8 Zvýšení finanční spoluúčasti projektů z jiných zdrojů

6.3 Zvýšení počtu realizovaných projektů

- 6.3.1 Zvýšení počtu realizovaných projektů s aktivitou konference
- 6.3.2 Zvýšení počtu realizovaných projektů s aktivitou vzdělávání
- 6.3.3 Zvýšení počtu realizovaných projektů s volnočasovými aktivitami
- 6.3.4 Zvýšení počtu realizovaných projektů s publikačními aktivitami
- 6.3.5 Zvýšení počtu realizovaných projektů s terapeutickými aktivitami
- 6.3.6 Zvýšení počtu realizovaných projektů s preventivními aktivitami
- 6.3.7 Zvýšení počtu realizovaných projektů s výzkumnými aktivitami

6.4 Zvýšení počtu klientů

- 6.4.1 Zvýšení počtu klientů vzdělávání
- 6.4.2 Zvýšení počtu klientů volnočasových aktivit
- 6.4.3 Zvýšení počtu klientů terapeutických aktivit
- 6.4.4 Zvýšení počtu klientů preventivních aktivit
- 6.4.5 Zvýšení klientů v rámci Jihočeského kraje

6.5 Zvýšení počtu pracovníků vědy a výzkumu v rámci Jihočeského kraje**DISKUSE**

Pro Ústav sociální práce Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích byla připravena „Metodika monitorování ÚSP“ s využitím navržených monitorovacích indikátorů, pomocí kterých by bylo možno sledovat a hodnotit činnost a rozvoj ÚSP a jeho částí – jednotlivých výzkumných oblastí a jejich center. Jedinečnost vytvořené metodiky spočívá v jejím následném provázání s návrhem struktury databázového systému ÚSP. Systémové pojetí řešení při současném využití synergetických efektů umožňuje zakomponování monitorovacího systému ÚSP a znalostních databází ÚSP do jediného databázového systému.

Větší počet monitorovacích indikátorů je dán velkou odlišností a originalitou činností ÚSP na úrovni jak výzkumných oblastí, tak jednotlivých center ÚSP i řešených projektů ÚSP. Definované monitorovací indikátory vycházejí z organizační struktury a fungování ÚSP a předpokládá se, že na nejnížší úrovni, tj. pro jednotlivé aktivity či projekty, nebude možno vyplnit všechny navržené monitorovací indikátory, ale pouze ty, které jsou k dané aktivitě/projektu relevantní. Agregování navržených monitorovacích indikátorů ÚSP bude možné provádět hierarchicky – nejprve na úrovni center, pak výzkumných oblastí a následně celého ÚSP.

Určité riziko z pohledu aktuálnosti vytvořené „Metodiky monitorování ÚSP“ představuje každoroční aktualizace „Metodiky hodnocení výzkumu a vývoje a jejich výsledků“, která může přinést změnu v oblasti monitorování a hodnocení vědecko-výzkumných aktivit a výsledků ÚSP. S vědomím možnosti těchto změn v budoucím vývoji by mohlo dojít k úpravě některých monitorovacích indikátorů. Tato skutečnost je také jedním z důvodů většího počtu navržených monitorovacích indikátorů, díky jimž je možné tyto změny zahrnout do metodiky bez větších úprav vytvořené metodiky.

ZÁVĚR

Pro ÚSP ZSF JU byla připravena „Metodika monitorování ÚSP“ a byly definovány jednotlivé indikátory vstupu, výstupu, výsledku a dopadu.

V rámci vytvořené metodiky monitorování ÚSP ZSF JU byly definovány monitorovací indikátory vstupů, výstupů, výsledků a dopadů následovně:

- Indikátory pro monitorování vstupů činnosti ÚSP se váží k personálnímu obsazení ÚSP a způsobu jeho financování na úrovni projektů.
- Indikátory pro monitorování výstupů činnosti ÚSP jsou relevantní k jednotlivým aktivitám ÚSP.
- Indikátory pro monitorování výsledků činnosti ÚSP jsou v relaci k řešeným projektovým žádostem, realizovaným projektům a jejich aktivitám, počtu klientů a výdajům na řešení projektů.
- Indikátory pro monitorování dopadů činnosti ÚSP směřují do oblasti projektových žádostí, realizovaných projektů a jejich financování, klientů ÚSP, pracovníků vědy a výzkumu a týkají se celkového zkvalitnění činnosti a úrovně ÚSP.

- Agregace definovaných indikátorů bude probíhat na úrovni center, výzkumných oblastí a celého ÚSP dle organizační úrovně ÚSP.

* Realizováno za finanční podpory MŠMT ČR v rámci rozvojového projektu „Ústav sociální práce – koncepce rozvoje“ RP 09 6/8

LITERATURA

HRABÁNKOVÁ, M., MOUDRÝ, J., ŠTYS, D.: *Metodika zavádění výsledků do praxe s podporou fondů EU*, České Budějovice, 2007.

HRABÁNKOVÁ, M.: *Monitoring*, Praha, Institut výchovy a vzdělávání Ministerstva zemědělství ČR, 2000.

KAHOUN, V., ŠIMÁK, M., TÓTHOVÁ, V., MOJŽÍŠOVÁ, A.: The System of Social Care in the Czech Republic and the Need for its Change. In: *Social Work*, Copenhagen 2003 – sborník. Kodaň, 2003.

Metodika hodnocení výzkumu a vývoje a jejich výsledků v roce 2007, Úřad vlády ČR Č.j. 13 802/2007-RVV, MŠMT ČR č.j. 22 787/2007-31.

MOLEK, J.: *Marketing sociálních služeb*. Praha, VÚ PSV, 2009, 163 s.

Projektová dokumentace projektů ÚSP ZSF JU.

Radka Prokešová a Magdalena Drábová
rprokes@zsf.jcu.cz, ma.ca@email.cz